

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

LÝ QUANG NGỌC

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP
ĐẨY MẠNH XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN LỘC BÌNH, TỈNH LẠNG SƠN**

Ngành: Phát triển nông thôn

Mã số: 60.62.01.16

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS ĐINH NGỌC LAN

THÁI NGUYÊN - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa sử dụng để bảo vệ luận văn của một học vị nào.

Tôi xin cam đoan mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Lộc Bình, ngày 22 tháng 10 năm 2014

Tác giả luận văn

Lý Quang Ngọc

LỜI CẢM ƠN

Trước hết với tình cảm chân thành và lòng biết ơn sâu sắc, tôi xin gửi lời cảm ơn đến Cô giáo **PGS-TS. Đinh Ngọc Lan** - Người trực tiếp hướng dẫn và giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn các thầy giáo, cô giáo trong Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn, các Thầy Cô thuộc phòng Quản lý sau đại học trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã trực tiếp giảng dạy và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Tôi xin cảm ơn UBND huyện Lộc Bình; UBND các xã: Yên Khoái, Xuân Mãn, Như Khuê huyện Lộc Bình và các hộ gia đình ở 3 xã trên đã cung cấp số liệu thực tế và thông tin cần thiết để tôi hoàn thành luận văn này.

Cuối cùng, tôi xin chân thành cảm ơn đồng nghiệp, bạn bè, cùng toàn thể gia đình, người thân đã động viên tôi trong thời gian học tập và nghiên cứu đề tài.

Lộc Bình, ngày 22 tháng 10 năm 2014

Tác giả luận văn

Lý Quang Ngọc

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC BẢNG	vi
MỞ ĐẦU	1
1.1. Tính cấp thiết của đề tài	1
1.2. Mục tiêu nghiên cứu.....	2
1.2.1. Mục tiêu chung.....	2
1.2.2. Mục tiêu cụ thể.....	2
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU	3
1.1. Cơ sở lý luận của xây dựng nông thôn mới	3
1.1.1. Khái niệm về nông thôn mới và xây dựng nông thôn mới	3
1.1.2. Đơn vị nông thôn mới	3
1.1.3. Chức năng của nông thôn mới	4
1.1.4. Chủ thể xây dựng nông thôn mới.....	6
1.1.5. Nguồn gốc động lực xây dựng nông thôn mới	7
1.2. Quan điểm của Đảng về xây dựng nông thôn mới	9
1.2.1. Các quan điểm của Đảng về xây dựng NTM trước Đại hội V	9
1.2.2. Các quan điểm của Đảng về xây dựng NTM từ Đại hội VI đến nay	11
1.2.3. Nguyên tắc thực hiện xây dựng nông thôn mới.....	19
1.2.4. Nội dung xây dựng nông thôn mới	20
1.2.5. Các bước xây dựng nông thôn mới	25
1.3. Cơ sở thực tiễn về xây dựng nông thôn mới.....	26
1.3.1. Kinh nghiệm xây dựng nông thôn ở một số nước trên thế giới.....	26
1.3.2. Tình hình xây dựng nông thôn mới ở Việt Nam.....	29

Chương 2: NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	38
2.1. Nội dung nghiên cứu.....	38
2.2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	38
2.2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	38
2.2.2. Phạm vi nghiên cứu.....	38
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	38
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	41
3.1. Điều kiện tự nhiên kinh tế xã hội huyện Lộc Bình.....	41
3.1.1. Điều kiện tự nhiên, tài nguyên thiên nhiên.....	41
3.1.2. Thực trạng về kinh tế - xã hội.....	48
3.1.3. Nhận xét chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế xã hội huyện Lộc Bình liên quan đến sản xuất nông nghiệp.....	53
3.1.4. Các vấn đề xã hội.....	55
3.2. Thực trạng xây dựng nông thôn mới ở huyện Lộc Bình, tỉnh Lạng Sơn.....	56
3.2.1. Thành lập bộ máy chỉ đạo xây dựng nông thôn mới từ huyện đến cơ sở.....	56
3.2.2. Xây dựng Kế hoạch thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010 – 2020.....	57
3.2.3. Kết quả bước đầu tổ chức thực hiện Kế hoạch thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010 – 2020.....	57
3.2.4. Điều kiện kinh tế xã hội của hộ nông dân huyện Lộc Bình.....	72
3.2.5. Đánh giá của người dân về việc xây dựng mô hình nông thôn mới.....	73
3.3. Phân tích khó khăn thuận lợi và các yếu tố ảnh hưởng đến quá trình xây dựng nông thôn mới ở địa bàn nghiên cứu.....	77
3.3.1. Thuận lợi.....	77
3.3.2. Khó khăn.....	78
3.4. Các giải pháp chủ yếu đẩy mạnh quá trình xây dựng nông thôn mới ở địa phương trong những năm tới.....	79

3.4.1. Quan điểm về xây dựng và phát triển nông thôn mới.....	79
3.4.2. Phương hướng và mục tiêu xây dựng nông thôn mới ở huyện Lộc Bình.....	81
3.4.3. Những giải pháp nhằm xây dựng nông thôn mới ở huyện Lộc Bình ...	82
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	95
TÀI LIỆU THAM KHẢO	98
PHỤ LỤC	

DANH MỤC BẢNG

Trang

Bảng 3.1: Các nhóm đất phân theo nguồn gốc phát sinh trên địa bàn huyện Lộc Bình.....	43
Bảng 3.2: Tổng sản phẩm và cơ cấu sản xuất các ngành trên địa bàn huyện Lộc Bình những năm gần đây	49
Bảng 3.3: Giá trị sản xuất ngành nông nghiệp theo giá hiện hành	50
Bảng 3.4: Dân số huyện Lộc Bình	52
Bảng 3.5: Tình hình thực hiện tiêu chí Quy hoạch và thực hiện quy hoạch (Tính đến tháng 12 năm 2013)	57
Bảng 3.6: Tình hình thực hiện tiêu chí giao thông (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	58
Bảng 3.7: Tình hình thực hiện tiêu chí thủy lợi (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	59
Bảng 3.8: Tình hình thực hiện tiêu chí về điện nông thôn (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	60
Bảng 3.9. Tình hình thực hiện tiêu chí cơ sở vật chất văn hóa (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	61
Bảng 3.10: Tình hình thực hiện tiêu chí về bưu điện (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	63
Bảng 3.11: Tình hình thực hiện tiêu chí nhà ở dân cư (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	64
Bảng 3.12: Tình hình thực hiện tiêu chí về giáo dục (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	66
Bảng 3.13: Tình hình thực hiện tiêu chí môi trường (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	68
Bảng 3.14: Tình hình thực hiện tiêu chí hệ thống tổ chức chính trị (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	70
Bảng 3.15: Tổng hợp kết quả thực hiện các tiêu chí trên toàn huyện (Tính đến tháng 12 năm 2013).....	71

Bảng 3.16: Cơ cấu thu nhập bình quân của hộ gia đình năm 2013	72
Bảng 3.17: Diện tích một số loại đất của hộ năm 2013	73
Bảng 3.18: Các kênh tiếp cận thông tin của người dân về mô hình nông thôn mới	74
Bảng 3.19: Ý kiến của người dân về chương trình XDNT mới tại huyện Lộc Bình.....	74
Bảng 3.20: Những công việc người dân tham gia vào xây dựng nông thôn mới tại địa phương mình.....	75
Bảng 3.21 : Ý kiến của cán bộ xã, thôn về khó khăn trong triển khai.....	76
Bảng 3.22: Ý kiến của người dân về chất lượng điều kiện cơ sở hạ tầng	76

MỞ ĐẦU

1.1. Tính cấp thiết của đề tài

Nông nghiệp, nông thôn có vai trò rất quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội của mỗi quốc gia, nhất là với Việt Nam, là nước nông nghiệp, dân số sống ở khu vực nông thôn chiếm 70% dân số cả nước. Vì vậy, phát triển nông nghiệp, nông thôn là một yêu cầu cũng như thách thức trong quá trình phát triển. Nhận thức được vấn đề đó, Đảng và Nhà nước đã rất quan tâm đến vấn đề này. Ngày 05/08/2008 Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam đã ban hành Nghị quyết số 26 – NQ/TW về nông nghiệp, nông dân nông thôn. Mục tiêu của Nghị quyết, đến năm 2020: “... *Giải quyết cơ bản việc làm, nâng cao thu nhập của dân cư nông thôn gấp trên 2,5 lần so với hiện nay. Lao động nông nghiệp còn khoảng 30% lao động xã hội, tỉ lệ lao động nông thôn thông qua đào tạo đạt trên 50%; số xã đạt tiêu chuẩn nông thôn mới khoảng 50%; phát triển đồng bộ kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội nông thôn...*”

Để triển khai Nghị quyết số 26 – NQ/TW, với chủ trương đưa nông thôn tiến kịp với thành thị, xây dựng mục tiêu hiện đại hóa nông thôn Việt Nam vào cuối năm 2020, ngày 16 tháng 4 năm 2009, Thủ tướng Chính phủ đã ra Quyết định số 491/QĐ-TTg và Quyết định số 342/QĐ-TTg ngày 20/02/2014 về việc ban hành và sửa đổi bộ tiêu chí quốc gia về xây dựng nông thôn mới. Trên cơ sở bộ tiêu chí nông thôn mới này, các địa phương căn cứ để xây dựng, phát triển nông thôn. Ngày 2 tháng 2 năm 2010, Thủ tướng Chính phủ ra quyết định số 193/QĐ-TTg phê duyệt chương trình rà soát quy hoạch xây dựng nông thôn mới. Ngày 4 tháng 6 năm 2010 Chính phủ ra Quyết định số 800/QĐ-TTg về phê duyệt chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010 – 2020, với mục tiêu: đến năm 2015: 20% số xã đạt tiêu chuẩn Nông thôn mới, đến năm 2020: 50% số xã đạt tiêu chuẩn nông thôn mới. Bộ nông nghiệp và phát triển nông thôn cũng ban hành thông tư số 41/2013/BNNT ngày 21/10/2013 về việc hướng dẫn thực hiện Bộ tiêu chí quốc gia về nông thôn mới... Xây dựng nông thôn mới được tất cả các tỉnh trên phạm vi toàn quốc quan tâm, là chủ đề của nhiều hội thảo, hội nghị, đề tài nghiên cứu nhằm thực hiện thắng lợi nghị quyết của Đảng và Chính phủ.

Trên cơ sở các quyết định của Chính phủ, của Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, các địa phương sẽ tiến hành rà soát và xây dựng chương trình hành động để thực hiện thắng lợi xây dựng nông thôn theo bộ tiêu chí mới. Cũng như các địa phương vùng núi phía Bắc khác, Lạng Sơn là một tỉnh miền núi, còn nhiều khó khăn, đặc biệt là khu vực nông nghiệp, nông thôn. Lạng Sơn là tỉnh miền núi, biên giới phía Bắc, gồm có 11 đơn vị hành chính, gồm 10 huyện và một thành phố. Để xây dựng nông thôn Lạng Sơn theo tiêu chí mới, đòi hỏi phải có sự đánh giá một cách tổng quát, bên cạnh sự nỗ lực của toàn Đảng, toàn dân và huy động các nguồn lực trong xã hội cùng tham gia vào phát triển nông thôn.

Lộc Bình là một huyện miền núi biên giới phía Bắc của Việt Nam thuộc tỉnh Lạng Sơn. Huyện có diện tích 100.095,64 km² và dân số là 78.955 người. Huyện có 27 xã, 02 thị trấn Lộc Bình và Na Dương, trung tâm của huyện là thị trấn Lộc Bình nằm trên Quốc lộ 4 (4B), cách thành phố Lạng Sơn 20 km về hướng Đông Nam và cách biên giới Việt - Trung 15 km về hướng Đông Bắc. Lộc Bình vẫn là một huyện phát triển dựa chủ yếu vào nông nghiệp, nhưng đồng thời cũng có những thuận lợi nhất định để phát triển và có cơ hội thực hiện thành công xây dựng nông thôn mới. Trên tinh thần học hỏi và mong muốn thực hiện nghiên cứu điểm nhằm áp dụng rộng rãi mô hình nông thôn mới trên toàn tỉnh Lạng Sơn, góp phần phát triển kinh tế - xã hội nói chung và phát triển nông nghiệp – nông thôn nói riêng. Tôi đã chọn đề tài: ***“Nghiên cứu thực trạng và giải pháp đẩy mạnh xây dựng nông thôn mới trên địa bàn huyện Lộc Bình, tỉnh Lạng Sơn”*** làm đề tài cho luận văn tốt nghiệp của mình.

1.2. Mục tiêu nghiên cứu

1.2.1. Mục tiêu chung

Trên cơ sở đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế-xã hội và mô hình nông thôn mới ở huyện Lộc Bình thời gian qua đề xuất các giải pháp chủ yếu đẩy mạnh quá trình xây dựng nông thôn mới ở địa phương thời gian tới.

1.2.2. Mục tiêu cụ thể

- Đánh giá thực trạng mô hình nông thôn mới và quá trình xây dựng nông thôn mới ở huyện Lộc Bình thời gian qua.
- Phân tích nguyên nhân và các yếu tố ảnh hưởng đến quá trình xây dựng nông thôn mới ở địa bàn nghiên cứu.
- Đề xuất định hướng và các giải pháp chủ yếu đẩy mạnh quá trình xây dựng nông thôn mới ở địa phương trong những năm tới.